

عکس: نسیم اعتمادی

احسان
محمودی

عصر تراکتس

۳۸

ASRAE TARAHOONESH.IR

ماهنامه اختصاصی
فناوری های مالی ایران

علیرضا جعفر، مدیر برنامه ریزی پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف درباره رویکرد حمایتی این مجموعه از انتشار کتاب «راهنمای سرمایه گذاری خطرپذیر» می گوید

تولید محتوایی سودمند برای اکوسیستم کارآفرینی

سرمایه گذاری خطرپذیر در دنیا بیش از ۵۰ سال قدمت دارد و هرچند منشاء آن ایالات متحده است، اما به تدریج این مقوله به سایر نقاط جهان نیز نفوذ کرده است. امروزه سرمایه گذاری خطرپذیر یک صنعت ۲۰۰ میلیارد دلاری است که ارزش آن روز به روز نیز بیشتر می شود. با این حال این صنعت در ایران چندان مورد توجه مسئولان دولتی و همچنین سرمایه گذاران خصوصی قرار نگرفته و هنوز کودکی نوپا به حساب می آید. به همین ترتیب در زمینه تولید و ترجمه کتاب در این حوزه نیز با فقر منابع اطلاعاتی و دانشی مواجه هستیم. کتاب راهنمای سرمایه گذاری خطرپذیر از محدود کتاب هایی است که در این حوزه به زبان فارسی منتشر شده است. نویسنده این کتاب که خود از جمله فعالان حوزه سرمایه گذاری خطرپذیر است، سعی کرده به زبانی ساده هر آنچه یک فرد علاقه مند به ورود به این حوزه نیاز دارد را آموزش دهد. این کتاب توسط انتشارات راه پرداخت و با حمایت پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف در روزهای پایانی پاییز ۱۴۰۰ منتشر شده است. در گفت و گویی که با علیرضا جعفر، مدیر برنامه ریزی پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف داشتیم، علاوه بر اینکه درباره رویکرد حمایتی این مجموعه از انتشار کتاب گفت و گو کردیم، به چالش هایی که در این حوزه در کشور وجود دارد نیز پرداختیم و از مهم ترین اقدامات و چشم انداز پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف نیز جویا شدیم.

◀ نگاه پارک در جهت آگاهی بخشی حوزه کارآفرینی کشور

علیرضا جعفر، مدیر برنامه ریزی پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف درباره نگاه پارک در جهت آگاهی بخشی حوزه کارآفرینی کشور توضیح می دهد: «به عنوان پارک علم و فناوری که وابسته به محیط دانشگاه است و با توجه به دانش افزایی و آگاهی بخشی در محیط اکوسیستمی، باید به دنبال تولید محتوایی بود که بتواند برای اکوسیستم کارآفرینی کشور سودمند باشد و این توجه از بدو تأسیس پارک تاکنون پابرجا بوده است.»

طبق صحبت های جعفر، کتاب مهم ترین ابزاری است که می تواند با محتوای خود به بازیگرانی که در حوزه اکوسیستم کارآفرینی و نوآوری کشور مشغول فعالیت هستند، جهت بدهد و به تقویت آنان کمک کند و در این میان می توان کتاب را در راستای فعالیت شرکت هایی که در مجموعه پارک عضو هستند، به عنوان هدیه تقدیم آنان کرد. او در تکمیل این بخش می گوید: «کتاب با ارزش ترین محتوایی است که می تواند اثربخشی لازم را در فضای کارآفرینی و نوآوری ایفا کند که با توجه به تجارب مختلف پارک علم و فناوری در این زمینه، کتاب های «جنگل بارانی»، «سالاد استارتاپی»، «مقدمه ای بر تأسیس و اداره شرکت های نوپا در ایران» و «راهنمای سرمایه گذاری خطرپذیر» به چاپ رسیدند.»

مدیر برنامه ریزی پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف به این نکته اشاره می کند که یک کارآفرین از لحظه شروع کسب و کار خود تا زمانی که در مسیر پرپیچ و خم کارآفرینی به رشد و پایداری لازم می رسد، با چالش های مختلفی دست و پنجه نرم می کند که یکی از مهم ترین آنها جذب سرمایه مالی لازم برای طی کردن مسیر و رسیدن به موفقیت است؛ بنابراین در این زمینه دانش مالی یکی از حساس ترین مسائلی است که ذهن یک کارآفرین را به شدت به خود درگیر می کند که همین موضوع در بعضی از مواقع می تواند به کاهش رغبت اعضای یک تیم یا حتی شکست آنان منجر شود. بر همین اساس کتاب راهنمای سرمایه گذاری خطرپذیر در سال ۱۴۰۰ با توجه به وجود دغدغه تأمین مالی در فضای اکوسیستم کارآفرینی کشور، با همکاری مجموعه راه پرداخت ترجمه و چاپ شد.

◀ ضرورت وجود کتابی با بیان ساده در راستای افزایش دانش مالی

علیرضا جعفر با اشاره به اینکه محتوا و دانشی که بتواند به افزایش آگاهی در حوزه تأمین مالی برای شرکت های نوآور منجر شود، از اهمیت بالایی برخوردار است، می گوید محتوایی که بتواند با بیانی ساده مبحث سرمایه گذاری خطرپذیر را توضیح دهد، شاید فراتر از انگشتان یک دست نرود: «وجود فرمول ها و عدد و رقم های مرتبط با حوزه مالی این برداشت را برای مخاطب ایجاد می کند که این

۵۶

علیرضا جعفر،
مدیر برنامه ریزی
پارک علم و فناوری
دانشگاه صنعتی
شریف: «به عنوان
پارک علم و فناوری
که وابسته به
محیط دانشگاه
است و با توجه
به دانش افزایی
و آگاهی بخشی
در محیط
اکوسیستمی،
باید به دنبال
تولید محتوایی
بود که بتواند
برای اکوسیستم
کارآفرینی کشور
سودمند باشد و
این توجه از بدو
تأسیس پارک
تاکنون پابرجا بوده
است»

محتوا تنها برای مدیران مالی و افرادی با پیش زمینه قبلی مفید است، ولی در این حوزه به شدت به کتابی نیاز داریم که بتواند در حوزه سرمایه گذاری خطرپذیر با زبانی سلیس، اطلاعات لازم را در اختیار افرادی که از حوزه دانش مالی آگاهی چندانی ندارند، قرار دهد.» جعفر صحبت هایش را در این زمینه این گونه ادامه می دهد: «در حوزه جذب سرمایه اطلاعات پراکنده بسیاری وجود دارد، در حالی که این اطلاعات به صورت جامع و کامل به یک کارآفرین نوپا ارائه نمی شود؛ بنابراین مهم ترین ویژگی کتاب «راهنمای سرمایه گذاری خطرپذیر» آموزش مسیر جذب سرمایه به مخاطبان خود است. دانش مالی مخاطبان این حوزه را تقویت و یکپارچه می کند و ابهام آنان را که ناشی از مطالب پراکنده است، به حداقل می رساند.»

◀ مخاطبان کتاب چه کسانی هستند؟

علیرضا جعفر با بیان اینکه این کتاب همزمان دو دسته از مخاطبانی را که در فرایند آغازین راه اندازی کسب و کار قرار دارند و اشخاص حقیقی یا حقوقی که در مجموعه سرمایه گذاری خطرپذیر مشغول فعالیت هستند، شامل می شود، توضیح می دهد: «کتاب علاوه بر تشریح ساده دانش مالی، به کسب مهارت های نرم این حوزه نیز اشاره می کند که سبب اثربخشی دوچندان آن شده است. همچنین برای اینکه بتوان کسب و کاری جذاب داشت یا روی چنین کسب و کاری سرمایه گذاری کرد، روند شناخت و تبدیل شدن به یک کسب و کار جذاب را با توجه به معیارهای نحوه درآمدزایی، سودآوری، رشد و شاخص های دیگر برای صاحبان این اکوسیستم و سرمایه گذاران تشریح می کند.»

◀ نمای کلی از وضعیت حوزه سرمایه گذاری خطرپذیر کشور

مدیر برنامه ریزی پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف برای درک بهتر وضعیت حوزه سرمایه گذاری خطرپذیر در کشور، بررسی روند طی شده در سال های گذشته؛ از لحظه ای که این صنعت کارآفرینی و نوآوری در کشور مطرح شد و اولین سرمایه گذاری ها روی استارت آپ های برتر صورت گرفت تاکنون را عنوان می کند و معتقد است که این صنعت با رشد خود، ما را به مرحله ای رسانده که می توانیم از بهترین سرمایه گذاری های صورت گرفته، داستان های موفقیت آمیزی را داشته باشیم.

به گفته علیرضا جعفر، وضعیت حوزه سرمایه گذاری خطرپذیر در سال جاری به لحاظ تعداد نهادهای سرمایه گذاری و تنوع آنها در حوزه های مختلف تخصصی و عمومی از وضعیت مناسبی برخوردار است، اما از لحاظ پراکندگی جغرافیایی با ضعف هایی مواجه هستیم؛ چراکه شرکت های سرمایه گذاری خطرپذیر بیشتر در تهران یا کلان شهرها تجمع کرده اند: «این حوزه همچنان به لحاظ کیفیت نیازمند تلاش و تمرکز بیشتری است؛ چراکه هنگامی که یکی از

مهرتراکتس

۴۰

ASARETAARAHONESH.IR

ماهانمه اختصاصی
فناوری‌های مالی ایران

نهادهای سرمایه‌گذاری، سرمایه‌گذاری لازم را در زمینه فعالیت خود انجام نمی‌دهد، نشان‌دهنده ضعف به لحاظ کیفی است. همچنین وجود چالش‌های اقتصادی سال‌های گذشته کشور سبب کاهش رغبت این نوع سرمایه‌گذاری‌ها شده است.»

◀ موانع موجود در حوزه سرمایه‌گذاری خطرپذیر

علیرضا جعفر با بیان اینکه همچنان شرکت‌های بالغ وارد عرصه سرمایه‌گذاری خطرپذیر نشده‌اند و از مجموعه‌های دولتی نیز تنها بخشی از بدنه دولت نقش‌آفرینی‌هایی در این حوزه دارد، در این باره می‌افزاید: «نقش‌آفرینی شرکت‌های بزرگ در اکوسیستم‌های کارآفرینی در سطح دنیا تقریباً ۴۰ درصد اکوسیستم یک کشور را دربر می‌گیرد؛ این در حالی است که در ایران نقش‌آفرینی استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های در حال رشد در اکوسیستم کارآفرینی بیشتر از شرکت‌های بالغ است.»

در ادامه جعفر مهم‌ترین دلایلی را که برای این اتفاق می‌توان عنوان کرد، تفکر سرمایه‌گذاری به شیوه سنتی مطرح می‌کند و توضیح می‌دهد: «همچنان شرکت‌های بالغ کشور با نگاه سنتی و محافظه‌کارانه در حوزه‌های کارآفرینی که با ریسک بالایی همراه هستند، اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند؛ در حالی که این نگاه در حوزه سرمایه‌گذاری خطرپذیر به این شکل وجود ندارد و کاملاً باید آگاه بود که وارد جریانی از این مدل از سرمایه‌گذاری شده‌ایم که با ریسک بالایی همراه است و باید با روحیه جسورانه و کنجکاوانه، ریسک‌های این حوزه را پذیرفت و پس از آن اقدام به سرمایه‌گذاری کرد.»

◀ اقدام به توانمندسازی مدیران و سیاست‌گذاران این حوزه

به گفته مدیر برنامه‌ریزی پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف، آشنایی بدنه دولتی با مباحث سرمایه‌گذاری خطرپذیر آنچنان عمیق نیست؛ چراکه وقتی به شیوه‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها نگاه می‌کنیم، اقدامات اتخاذشده در سطح واژه‌ها و کلمات باقی می‌مانند و هیچ‌گاه از آن فراتر نمی‌روند. از طرف دیگر به دلیل عدم آشنایی لازم نهادهای دولتی در حوزه سرمایه‌گذاری خطرپذیر، به صورت مستقیم اقدام به ورود در این حوزه می‌کنند که تصمیم نادرستی برای یک نهاد دولتی به حساب می‌آید که نمونه آن سهام‌داری مجموعه‌های دولتی است که می‌توان به عنوان یک پدیده شکست‌خورده در کشور از آن یاد کرد.

جعفر در ادامه صحبت‌هایش می‌گوید: «در یک دهه گذشته روی افزایش سطح دانش سرمایه‌گذاری خطرپذیر کارآفرینان تلاش‌هایی - هرچند به صورت پراکنده - صورت گرفته؛ با این حال امروز نیاز داریم که آموزش‌هایی را به بخشی از بدنه دولت و قسمت سنتی بخش خصوصی کشور در این زمینه ارائه بدهیم تا با نگاه واقع‌بینانه‌تری در این حوزه تصمیم‌گیری کنند.»

◀ واحد سرمایه‌گذاری پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف

علیرضا جعفر با بیان اینکه واحد سرمایه‌گذاری پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف از سال ۱۳۹۹ فعالیت خود را به صورت رسمی آغاز کرد و این واحد متشکل از یک تیم قوی و حرفه‌ای با حضور افرادی که دانش لازم را در حوزه سرمایه‌گذاری خطرپذیر و اکوسیستم کارآفرینی کشور دارند، عملکرد مناسبی را از خود نشان داده، با اشاره به شیوه سرمایه‌گذاری این مجموعه توضیح می‌دهد: «واحد سرمایه‌گذاری پارک به عنوان یک هاب و متشکل از شبکه قوی از سرمایه‌گذاران مختلف است که یک کسب‌وکار عضو پارک هنگام مراجعه از لحاظ اینکه آیا این کسب‌وکار به دریافت سرمایه از خارج از مجموعه خود نیاز دارد یا اینکه کدام شرکت سرمایه‌گذاری برای این نوع از کسب‌وکار مناسب است، مورد تحلیل و ارزیابی قرار می‌گیرد، به همین دلیل به نوعی می‌توان گفت با این مدل از سرمایه‌گذاری، پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف حتی یک ریال نیز روی کسب‌وکارها سرمایه‌گذاری نکرده است.»

مدیر برنامه‌ریزی پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف با اشاره به اینکه تمامی استارت‌آپ‌ها و آن دست از کسب‌وکارهایی که در مرکز رشد پارک قرار دارند و شرکت‌های رشدیافته‌ای که در ناحیه نوآوری پارک مستقر هستند، مخاطب واحد سرمایه‌گذاری پارک علم و فناوری دانشگاه صنعتی شریف به شمار می‌آیند، به آماری از این واحد اشاره کرده و توضیح می‌دهد: «تاکنون ۳۴ استارت‌آپ، موفق به جذب سرمایه از شتاب‌دهنده پارک علم و فناوری شریف شده‌اند که میانگین ارزش این استارت‌آپ‌ها در زمان جذب سرمایه حدود دو میلیارد تومان تخمین زده می‌شود؛ البته استارت‌آپ‌های فوق به صورت میانگین، ۲۶ درصد از سهام خود را برای جذب سرمایه به شرکت سرمایه‌گذاری واگذار کرده‌اند. در سال گذشته شش استارت‌آپ به صورت مستقیم و غیرمستقیم از خدمات و حمایت‌های واحد سرمایه‌گذاری پارک استفاده کرده‌اند و موفق به جذب سرمایه شده‌اند.»

طبق صحبت‌های علیرضا جعفر، یکی از مهم‌ترین چشم‌اندازهای واحد سرمایه‌گذاری پارک علم و فناوری شریف بسط‌دادن خدمات خود به تمامی کسب‌وکارهای مستقر در پارک؛ اعم از اینکه در چه مرحله‌ای از رشد قرار دارند، است. همچنین تنوع بخشی به مسیر جذب سرمایه کسب‌وکارهای فناور با استفاده از انواع روش‌های تأمین مالی، جدای از شرکت‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر مانند سرمایه‌گذاران فرشته، پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی و سازوکارهایی که برای بورس و فرابورس در این زمینه وجود دارد، می‌تواند از دیگر برنامه‌های این واحد به حساب آید و هدف نهایی این واحد این است که بتواند در آینده نزدیک به عنوان یک مرجع کلیدی برای سرمایه‌گذاران خطرپذیر کشور تلقی شود. ♦

۶۶

علیرضا جعفر؛
کتاب «راهنمای
سرمایه‌گذاری
خطرپذیر» علاوه
بر تشریح ساده
دانش مالی، به
کسب مهارت‌های
نرم این حوزه نیز
اشاره می‌کند که
سبب اثربخشی
دوچندان آن شده
است